Név: ..... osztály:.....

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2025. október 13.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2025. október 13. 8:00

I. SZÖVEGÉRTÉSI-NYELVI FELADATSOR ÉS IRODALMI FELADATLAP

Időtartam: 90 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI HIVATAL

Fontos tudnivalók

90 perc áll rendelkezésére ahhoz, hogy megoldja a **szövegértési-nyelvi feladatsort** (40 pont) és kitöltse az **irodalmi feladatlapot** (20 pont).

Ügyeljen arra, hogy idejét arányosan ossza meg a szövegértés és az irodalmi feladatlap között (például 60 perc – 30 perc)!

Olvassa el figyelmesen a szöveget, majd a kérdéseket, feladatokat!

A szövegértés során ügyeljen arra, hogy válaszát/válaszait a szöveg egészéből vagy a kijelölt bekezdésekből kell megadnia.

Válaszait gondos mérlegelés után írja le! Egyértelműen és szabatosan fogalmazzon!

Ha a megoldott feladatokban javítani akar, akkor a javítani kívánt szót (szavakat) húzza át, a helyesnek vélt szót (szavakat) pedig írja le újra! Egy-egy szám, betűjel beírásakor különösen ügyeljen arra, hogy jelölése/írása egyértelmű legyen.

Ügyeljen a helyesírásra! Ha bizonytalan, használjon helyesírási szótárt!

Az I. feladatlap megoldásához szöveggyűjtemény nem használható.

Eredményes munkát kívánunk!

SZÖVEGÉRTÉSI-NYELVI FELADATSOR

Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre! Bizonyos feladatok végén zárójelben közöljük, hogy mely szövegrészlet(ek) alapján kell válaszát megadnia.

Csorba László: Brassai Sámuel. Az utolsó erdélyi polihisztor

(1) *„Látod, tisztelt publikum, ezt a szép hószínű szakállat és hószín hajfürtöket?”* A nemzet nagy mesemondója, Jókai Mór mutat rá e szavakkal egy olyan arcra, mintha a bibliai idők pátriárkáit látnánk. De máris jön a csattanó: *„No hát tudd meg, hogy ennek minden szála külön tudományban őszült meg! Brassai mindent tud, amit csak tudni lehet: philolog[1], philosoph[2], matematicus, botanicus[3], criticus, historicus, grammatikus […] belletrista[4], jurista[5].”*

(2) Lehetséges valóban, hogy valaki ennyi tudományban nemhogy működvelő, de valódi szellemi alkotásra képes szakember legyen? Ma már aligha, de a 19. században még akadt ebből a különös fajtából. Közéjük tartozott Brassai Sámuel, akit kortársai igazi „egyetemes” tudósnak tartottak – a régi magyar nyelven így hívták a polihisztort. Tudása ugyanis felölelte az ismeretek „egyetemét”, vagyis a különváló szakterületek olyan nagy számát, hogy az a csodálkozó közönségben a teljesség élményét keltette.

(3) Születési idejéről eltérő adatokat őriznek a kézikönyvek, és kicsit ő maga is ludas abban, hogy van ekörül némi homály. Tudjuk, a legkiválóbb tudóst is megkísérti nagy néha a hiúság ördöge… Nos, kedvelt tanítványától, a jeles historikus Kőváry Lászlótól tudjuk, hogy 1897. június 3-án a már halálát közeledni érző Brassai a barátainak úgy nyilatkozott: valójában 1797. június 15-én született! A hírt örömmel dobra verték, és mindjárt országos ünnepség kerekedett belőle.

(4) A kolozsvári egyetemet képviselő Farkas Lajos rektor ugyan a dátum helyességében kételkedők közé tartozott, de szeretetteli szavak kíséretében ölelte át professzortársát: „*Nem az igazi nap a mai, de azért mi is kívántuk a mi mély és őszinte jókívánságunkat kifejezni, s azt kívánjuk, hogy az igazit az általunk tervezett módon, és nem így, az ágyban, megünnepeljük.”* Erre azonban már nem került sor, Brassai előérzete pontos volt: az ünnepség után kilenc nappal – ahogy az *Erdélyi Múzeum* búcsúcikke írta – *„a kolozsvári Vöröskereszt Kórházban az élők közül a halhatatlanok sorába költözött át.”* Ma úgy tartjuk nyilván születési adatait, hogy Torockószentgyörgyön született 1800. február 13-án, és Kolozsvárt halt meg 1897. június 24-én.

(5) Azon fölmenőjének, aki asztalosként a torockói székely unitáriusok körében telepedett meg, eredetileg Welmes volt a családi neve, tehát az erdélyi szászság köréből származott, ám mivel a környezete tudta, hogy melyik városból érkezett, fölváltotta azt a Brassai elnevezés. Édesapja, Brassai György, unitárius lelkész volt, aki feleségét, egy Torockó-vidéki székely menyecskét szintén unitárius lelkészcsaládból választotta. A természettudományok, a nyelvek és a zene szeretete már a családi házban műveltségének alappillére lett. Az alsóbb iskolák után azonban az egyetem helyett – azt nem bírta el a családi kassza – autodidakta módon gyarapította tudását, miközben jeles nagyúri famíliáknál nevelőként kereste kenyerét.

(6) Már ekkor egyre többet publikált, elsősorban oktatási és tanításmódszertani cikkeket, továbbá tankönyveket, így tekintélye, elismertsége 1837-re olyan széleskörűvé vált, hogy ez évben meghívták a kolozsvári unitárius főiskola tanárának. Történelmet, földrajzot, matematikát, természettudományokat, bölcseletet tanított, miközben botanikai munkássága már a határon túl is figyelmet keltett. Ugyanezen évben választották a Magyar Tudományos

[1] Philolog: filológus: a) valamely nép/csoport nyelvével foglalkozó tudós, b) irodalomtudós (forráskritika, szövegkritika, szövegelemzés).
[2] Philosoph: filozófus
[3] Botanikus: tudós, aki növénytannal foglalkozik
[4] Belletrista: szépíró
[5] Jurista: jogász

Akadémia levelező tagjává (1865-ben lett rendes tag, 1887-ben tiszteletbeli tag). Kiemelkedő pedagógusi tehetségét a tanítás módszertani kérdései iránti érdeklődése is jelezte, mégpedig olyan átfogó igényességgel, hogy javaslatára 1841-ben az unitárius főiskolán teljes tanügyi reformot hajtottak végre. Ennek során az oktatás nyelve a latin helyett a magyar lett, bevezették a szakrendszerű tanárválasztást, és nevelési bizottságot állítottak fel.

(7) A szabadságharc idején végzett tevékenységéről nem sokat tudunk: azt a szórványosan felbukkanó adatot, hogy tisztként szolgált volna a híres erdélyi hadseregben, Bem tábornok oldalán, a hadtörténészek nem tudják dokumentumokkal alátámasztani. Ám a küzdelem leverése után jobbnak látta egy időre elhagyni Erdélyt. 1850-ben Pesten vállalt tanári állást.

(8) 1859-ben unitárius felei ismét a kolozsvári főiskola tanárává szólították, az Erdélyi Múzeum-Egyesület pedig igencsak polihisztornak való feladattal bízta meg: legyen a múzeum igazgatója és egyben a természetrajzi tár őre. A pesti „száműzetés” után tehát Brassai professzor újra fölbukkant a Szamos partján, beköltözött a Mikó-kertbe, és a következő években a szép parkot igazi fűvészkertté alakította át.

(9) A kettős megterhelés persze még neki is sok volt, így 1862-ben lemondott az unitárius főiskolán betöltött tanári állásáról. A végtelenül puritán ember búcsúzóul azzal lepte meg kollégáit, hogy a fizetéséből megspórolt 1000 Ft-ból alapítványt tett a kollégium javára. Önzetlensége örökre hívévé tette Herman Ottót is, akinek tudósi karrierjét azzal indította el, hogy a saját 1000 Ft-os múzeumigazgatói járandóságából önként átengedett 300 Ft-ot a fiatal ornitológusnak[6], hogy Kolozsvárra költözve a múzeumi állattár mindenese lehessen.

(10) 1872-ben, túl a hetvenen, Brassai „igazi” egyetemi professzor lett: a frissen megnyíló kolozsvári tudományegyetemre hívták meg az elemi matematika rendes tanárának. Az igazgatásba is befogták: előbb rektorhelyettes lett, később az egyetem rektora[7]. A matematika mellett tanított szanszkrit nyelvet és összehasonlító indogermán nyelvészetet is (a nyugati nyelveken kívül értett oroszul, törökül, héberül és szanszkritül is). 1884-ben ment nyugdíjba, ám ezt követően is foglalkozott tanítványokkal.

(11) Természetesen nincs mód akár csak számba venni, hány tucat területen gyarapította mázsaszámra tudományos tárgyismeretünket a kolozsvári professzor. Ám hangsúlyozni kell, hogy néhány területen olyan lángeszű megsejtésekre, szemléleti jelentőségű felismerésekre jutott, amelyek előtt napjaink tudománya is megemeli a kalapot.

(12) Ma a nyelvtörténészek úgy látják, hogy Brassai a maga közvetlen korát, sőt századát (!) megelőző teljesítményre volt képes a mondatközpontú nyelvértelmezés-nyelvelemzés terén. Kár, hogy ez a munkássága belül maradt a magyar nyelv kerítésén, nem szerzett róla tudomást az európai tudományosság, és így a nyugati strukturalista nyelvészet csak a 20. század második felében jutott el ugyanazokhoz az eredményekhez, amelyek Brassai rendszerének alapjául szolgáltak.

(13) Számára a nyelvészet olyan volt, mint a természettudomány: nyelvi tényeket figyelt meg, majd ezek szabályszerűségeit általánosítva törvényeket és rendszereket állított fel. Így győződött meg arról, hogy az ige és csakis az ige a mondatszerkezet legfontosabb, központi eleme. Mivel a nyelv a közös munkavégzés, a közös emberi tevékenységek összehangolására jött létre, természetes hát, hogy a cselekvést, történést kifejező ige játssza benne a központi szerepet.

(14) „A tudomány, elméség s a logika fegyveres Góliátja” – Kőváry László jellemezte így Brassait, akinek érdemeit egyébként nem csak idehaza ismerték el.

(15) Aktivitását, mozgékonyságát majdhogynem haláláig megőrizte, mivel aszketikus életrendje jól megfért a modern testkultúra megfontolásaival. Szeretett gyalog utazni, és jól érezte magát az egyszerű emberek között. Ragaszkodott a maga kiszabott testmozgás napi elvégzéséhez: 5000 lépés, kilencvenéves kora után napi 3000 lépés volt a sétája.

[6] Ornitológus: madártannal foglalkozó tudós

[7] Rektor: az egyetem kinevezett vezetője (latin: „nevelő vezető”, „kormányos”)

(16) Halálát egész Kolozsvár és az erdélyi, illetve magyarországi tudományos élet is meggyászolta. A Házsongárdi temetőben kapott sírhelyet, amelyről – a nagy tudós elődre, Apáczai Csere Jánosra utalva – szellemesen és pontosan írja a neves történész, Márki Sándor: „*Apáczai és Brassai Magyarország két legnagyobb enciklopédistája. Kétszáz év választja el működésüket, talán csak arasznyi köz sírjaikat, egy pókháló szála sem föladataik tömegét.”*

A feladatlap bázisszövege az eredeti forrásszöveg módosításával (rövidítésével, nyelvtani egyszerűsítésével), de az eredeti szöveg integritásának megtartása mellett jött létre.
Forrás: Csorba László (2019): Brassai Sámuel. Az utolsó erdélyi polihisztor. *Rubicon*, 2019. 30. évf., 12. sz. 58–65.

1. Döntse el, hogy az alábbi állítások közül melyek igazak az olvasott szövegre! Az igaz állításokat húzza alá!

a) A szöveg a **közéleti – hivatalos – tudományos** stílusrétegbe sorolható.

b) Az olvasott szöveg műfaja **riport – elbeszélés – ismeretterjesztő tanulmány**.

c) Az olvasott szöveg **Csorba László történész blogbejegyzése – részlet egy életrajzi könyvből – egy folyóiratban megjelent írás.**

3 pont	

2. Határozza meg <u>pontosan</u> a szöveg alapján az alábbi fogalmakat! Idézhet is a szövegből!

a**) polihisztor**: _____

_____

1 pont	

b) **botanika**: _____

1 pont	

c) **enciklopédista**: _____

_____

1 pont	

3. Határozza meg a szöveg alapján, mely fogalmak meghatározását olvashatja az alábbiakban! (2, 5, 9)

a) Olyan személy, aki tudását, ismereteit önképzéssel szerzi meg, iskola nélkül, saját erejéből sajátít el dolgokat.
A (szövegben is előforduló) fogalom, kifejezés: _____

1 pont	

b) Egyszerű életmódot folytató, minden dísz, hivalkodás nélkül való feddhetetlen erkölcsű ember, akit a külsőségek nem érdekelnek.
A (szövegben is előforduló) fogalom, kifejezés: _____

1 pont	

c) Olyan személy, aki valamely szakmát, tudományágat nem hivatásból, hanem csak alkalomszerűen, kedvtelésből, időtöltésből művel.
A (szövegben is előforduló) fogalom, kifejezés: _____

1 pont	

4. Mit jelentenek a szövegben előforduló alábbi szólások? Adja meg jelentésüket! (3, 11)

a) „A hírt örömmel dobra verték”: _____

1 pont	

b) „ő maga is ludas abban”: _____

1 pont	

c) „megkísérti a hiúság ördöge”: _____

1 pont	

d) „megemeli a kalapot”: _____

1 pont	

5. Mutassa be Brassai Sámuel szakmai életútjának három jelentős állomását a megadott szempontok szerint! Minden rovatba <u>új</u> – más rovatokban elő nem forduló – információ kerüljön! (6-10)

Évszám	**Munkahely**	**<u>Egy</u> feladatkör / tevékenység (Csak egy feladatkört / tevékenységet nevezzen meg!)**
1837		
1859		
1872		

6 pont	

6.
a) Milyen <u>kerek évfordulóra</u> készülhettek a pályatársak ünnepségsorozattal, ahogy arra Farkas Lajos rektor is utalt? (3, 4)

_____

1 pont	

b) Fejezze be a megkezdett mondatot a szöveg információi alapján!

Brassai Sámuel magas életkort ért meg. Ennek egyik oka lehet szellemi frissessége, folyamatos alkotó tevékenysége, másik oka pedig _____

_____

1 pont	

7. Igaz vagy hamis?
Döntse el a szöveg alapján az alábbi állításokról, hogy igazak-e vagy hamisak! Írja a megfelelő betűjelet az állítás mellé, a táblázat 2. oszlopába! (I = igaz, H = hamis)

Brassai Sámuel 72 évesen lett „igazi” egyetemi professzor.	
Brassai Sámuel tudós volt, nem foglalkozott szépirodalommal.	
A szövegből igazolható kortársai vélekedése: *„Tíz nyelvet ismert, tíz tudományágat művelt és 10x10, vagyis száz évig élt.*”	
Brassai Sámuel biztosan nem vett részt Bem oldalán a szabadságharcban, mégis a szabadságharc bukása után egy időre elhagyta Erdélyt.	

4 pont	

8. Nevezze meg a szöveg alapján Brassai Sámuel munkásságának egy olyan területét, melyet a határon túl is elismertek! _____

1 pont	

9. Oldja meg a következő feladatokat a 12. és a 13. szövegegység alapján!
a) Határozza meg Brassai tudományos kutatásainak három egymást követő lépését, módszerét!

1. _____
2. _____
3. _____

3 pont	

b) Brassai más tudományterületen is hasznosította természettudományos kutatásainak lépéseit, jóval megelőzve korát. Melyik volt ez a tudományterület?

_____

1 pont	

c) Milyen tudományos <u>következtetésre</u> jutott Brassai? Idézze – szó szerint – a szövegből!

_____

1 pont	

10. A szövegben többször találkozunk idézőjellel. Nevezze meg az adott szövegrészek alapján, hogy milyen különböző szerepet, funkciót tölthetnek be az idézőjelek!

a) „Látod, tisztelt publikum, ezt a szép hószínű szakállat és hószín hajfürtöket?” (1)

Az idézőjel szerepe, funkciója:

_____

1 pont	

b) A pesti „száműzetés” után … (8)

Az idézőjel szerepe, funkciója:

_____

1 pont	

11. A szövegből vett két érvvel igazolja, hogy Brassai Sámuel a magyar kultúrtörténet egyik mecénása! (9) A két információ együttesen ér 1 pontot.

a) _____

b) _____

1 pont	

12. Apáczai Csere János, a nagy tudós elől szintén enciklopédista volt, mint Brassai Sámuel. Nevezze meg két <u>további közös</u> jellemzőjét a tudósoknak a szöveg alapján! (16) A két közös jellemző együttesen ér 1 pontot.

a) _____

b) _____

1 pont	

13. Keressen egy-egy példát a 1. szövegegységből az alábbiakra!

mutató névmás: _____

értelmező jelzős szószerkezet: _____

befejezett melléknévi igenév: _____

tárgyi alárendelő összetett mondat: _____

_____

szótő + feltételes mód jele + igei személyrag: _____

5 pont	

40 pont	

Irodalmi feladatlap

1. Javítsa a következő állításokban előforduló egy-egy hibát! Húzza alá a hibás információt, majd a javítást írja a 3. oszlopba! (Minden mondat EGY hibás információt tartalmaz.)

a)	Kosztolányi Dezső a *Hetedik eclogá*t már a bori lágerben írta 1944-ben.	
b)	Balassi Bálint három nagy témája az istenes versek, a létharc-versek és a vitézi költészete.	
c)	Mikszáth Kálmán *Beszterce ostroma* című regényében megteremtette a „magyar Don Quijotét”, gróf Szakhmáry Zoltánt.	

3 pont	

2. Töltse ki a táblázatot a <u>megadott</u> információkból <u>válogatva</u>! Segítségül oszloponként egy-egy információt megadtunk. Egy információt egyszer tud felhasználni. Minden rovatba csak egy információt írhat! (Egy-egy jól kitöltött oszlop ér 1-1 pontot.)

Szerzők: Arany János, Babits Mihály, Jókai Mór, Juhász Gyula, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Vörösmarty Mihály

Művek: *A helység kalapácsa, A huszti beteglátogatók, Az a fekete folt, Góg és Magóg fia vagyok én…, Így írtok ti, Letészem a lantot, Tragédia*

Műfajok: elégia, episztola, eposzparódia, esszé, óda**,** regény, stílusparódia

<u>A Nyugat első nemzedékének alkotói</u>			
Szerző			**Karinthy Frigyes**
Műcím	**In Horatium**		
Műfaj		**novella/elbeszélés**	

3 pont	

3. Rendelje a megadott versrészletekhez a rájuk jellemző jegyeket, megállapításokat! Nevezze meg azt a korstílust, stílusirányzatot, amelybe az adott műrészlet besorolható!
(6 helyes válasz 4 pont. 5 helyes válasz 3 pont. 3-4 helyes válasz 2 pont. 2 helyes válasz 1 pont.)

Versrészletek	**Jellemző jegyek <u>BETŰJELE</u>**	**Stílusirányzat megnevezése**
„Szerelmedért Fa lennék bérc fején, Felölteném zöld lombozatját, Eltűrném villám s vész haragját, S meghalnék minden év telén Szerelmedért. Szerelmedért Lennék bérc-nyomta kő, Ott égnék földalatti lánggal, Kihalhatatlan fájdalommal, És némán szenvedő, Szerelmedért.”		
„A napnak hanyatlik tűndöklő hintaja Nyitva várja a szép enyészet ajtaja. Haldokló súgári halavánnyá lésznek, Pirúlt horizonunk alatt elenyésznek. Az aranyos felhők tetején lefestve Mosolyog a híves szárnyon járó estve; Melynek új balzsammal bíztató harmatja Cseppecskéit a nyílt rózsákba hullatja. A madárkák meghűlt fészkeknek szélein Szunnyadnak búcsúzó nótájok rendjein. A kis filemile míg magát kisírta, Szomorún hangicsált fészkén a pacsirta.”		
„Előttünk már hamvassá vált az út, És árnyak teste zuhant át a parkon, De még finom, halk sugárkoszorút Font hajad sötét lombjába az alkony: Halvány, szelíd és komoly ragyogást, Mely már alig volt fények földi mása, S félig illattá s csenddé szűrte át A dolgok esti lélekvándorlása. Illattá s csenddé. Titkok illata Fénylett hajadban s béke égi csendje…”		

A versrészletre, illetve a korstílusra, stílusirányzatra jellemző jegyek, megállapítások:
A)
– kedvelt napszak az este
– fontos szerepe van az átmeneteknek és a fény-árnyék pillanatonként változó játékának
– a vershelyzet egy pillanatnyi benyomásból származó élmény
– az alkonyból az estébe való átmenetet szinesztéziás képek teremtik meg
B)
– feszültség, dinamika, szenvedély érződik a versből
– a zárt forma ellensúlyozza a kitörni vágyó szenvedélyeket
– a megjelenített természeti képek e stílusirányzat jellegzetes helyszínei, kellékei
C)
– a leíró rész jellemző élménye a természetben megélt harmónia
– a látványt képszerű poétikai eszközök jelenítik meg: gyakori jelzős szerkezetek, virág- és madármotívumok, kicsinyítő képzős főnevek
– a versbeszéd zeneiségét a tiszta rímek is fokozzák

4 pont	

4. Az Ön által könyv nélkül megtanulandó versekből 3-3 verssort adunk meg egy-egy betűjelhez rendelve (a táblázat egy-egy sorában). Ezek a verssorok azonban nem biztos, hogy ilyen sorrendben fordulnak elő a vers egészében. Állapítsa meg, hogy a megadott előfordulási sorrendek közül melyik a helyes, és karikázza be a helyes sorrend betűjelét!

a) Csokonai Vitéz Mihály: *Tartózkodó kérelem*

A)	„Eleven hajnali tűz”	„Szeretőd amire kért”	„Megemésztő tüze bánt”
B)	„Szeretőd amire kért”	„Megemésztő tüze bánt”	„Eleven hajnali tűz”
C)	„Megemésztő tüze bánt”	„Eleven hajnali tűz”	„Szeretőd amire kért”

1 pont	

b) Nagy László: *Ki viszi át a Szerelmet*

A)	„ki imád tücsök-hegedűt?”	„ki rettenti a keselyűt!”	„Ki feszül föl a szivárványra?”
B)	„ki imád tücsök-hegedűt?”	„Ki feszül föl a szivárványra?	„ki rettenti a keselyűt!”
C)	Ki feszül föl a szivárványra?”	„ki imád tücsök-hegedűt?”	„ki rettenti a keselyűt!”

1 pont	

5. Válassza ki az alábbi műrészletek közül azt, melynek a verselése <u>tercina!</u>
Írja le a kiválasztott műrészlet rímképletét is!

A)
„Régi kor árnya felé visszamerengni mit ér?
Messze jövendővel komolyan vess öszve jelenkort;
Hass, alkoss, gyarapíts: s a haza fényre derűl!” / Kölcsey Ferenc: *Huszt*. Részlet /

B)
„Az emberélet útjának felén
egy nagy sötétlő erdőbe jutottam,
mivel az igaz útat nem lelém.

Ó szörnyű elbeszélni, mi van ottan,
s milyen e sűrü, kúsza vad vadon:
már rágondolva reszketek legottan.

A halál sem sokkal rosszabb, tudom.
De hogy megértsd a Jót, mit ott találtam,
hallanod kell, mit láttam az úton.” / Dante: *Isteni színjáték.* Részlet (Babits Mihály fordítása) /

C)
„Hunyhat a máglya
Ezek a szomorú, vén szemek
Nem néznek soha másra.

Léda, elűzhetsz:
E vén, hű kutya-szemektől
Sohasem menekülhetsz. /Ady Endre: *Hunyhat a máglya*. Részlet/

Tercina: ____ (a műrészlet betűjele) **A tercina rímképlete: _____**

2 pont	

6. Az alábbiakban két, Ön által is ismert műből olvashat egy-egy jellegzetes részletet.

a) Nevezze meg az alábbi párbeszéd két szereplőjét! Írja a nevüket a vonalra! (A két – megfelelő helyre írt – válaszelem együttesen ér 1 pontot.)

A) – Gondold meg ezt: velem tartasz, segítesz-e?
B) – Terved hová vezet, milyen veszélybe mégy?
A) – A drága testet két kezeddel bírod-e?
B) – Te mernéd eltemetni őt, akit tilos?
A) – Testvéremet s testvéredet, ha nem követsz / De senki áruláson engemet nem ér.
B) – Irtózatos, ha egyszer tiltja ezt Kreón!

A) _____ B) _____

1 pont	

b) Olvassa el az alábbi szövegrészletet, majd válaszolja meg a kérdéseket! (A két válaszelem együttesen ér 1 pontot.)

„Anna az asztalt szedte. Most még inkább figyelték, latra vetve minden mozdulatát. Az asztalhoz, a pohárszékhez ugrált, tündéri gyorsasággal. Mint valami halk automata mozgott ide-oda. Mint egy gép, gondolták, mint egy gép.
Mikor a pohárszékre tette a piskótát, Vizyné, mint akinek kedves ötlete támadt, így szólt:
– Anna, hozza csak ide.
A vendégek fölkeltek, kört formáltak Vizyné köré, úgyhogy a társaság egy pillanatra megmerevedett, a kör közepén a cseléddel, a szoborcsoportozat főalakjával. Moviszter megállította hintaszékét, kicsit előrehajolt.
Vizyné leszelt két szelet piskótát, s átnyújtotta Annának:
– Ez a magáé.
Az arcok földerültek. Alamizsnálkodó, kegyes érzések fülledeztek a keblekben, hogy ezt a derék leányt megjutalmazzák.”

Mit tesz Anna ezek után? _____

Mivel indokolja döntését? _____

1 pont	

7. Az alábbi irodalmi dominón nem pöttyök szerepelnek, hanem az irodalommal kapcsolatos nevek, fogalmak, címek. Keresse meg az összeillő párokat, majd rakja sorrendbe a dominókat úgy, hogy az 1. dominó jobb oldala az utána következő dominó bal feléhez illeszkedjen. Ügyeljen arra, hogy az utolsó dominó jobb oldala és az első dominó bal oldala kapcsolódjon egymáshoz! (Egy összetartozó pár 1 pont.)

1. dominó

fiktív levél	**önmegszólító verstípus**

2. dominó

Az apostol	**Ibsen**

3. dominó

bibliai parafrázis	**Mikes Kelemen**

4. dominó

analitikus dráma	**Jónás könyve**

5. dominó

Tudod, hogy nincs bocsánat	**elbeszélő költemény**

Adja meg a dominók sorrendjét!

1. dominó ____ dominó ____ dominó ____ dominó _____ dominó

4 pont	

20 pont	

Helyesírás	Hibapontok száma az I. összetevőben	

	pontszám	
	maximális	elért
Szövegértési-nyelvi feladatsor	40	
Irodalmi feladatlap	20	
Összesen	**60**	

dátum

javító tanár

---

	pontszáma **egész számra** kerekítve	
	elért	programba beírt
Szövegértési-nyelvi feladatsor		
Irodalmi feladatlap		

dátum

dátum

javító tanár

jegyző

Megjegyzések:
1. Ha a vizsgázó a II. írásbeli összetevő megoldását elkezdte, akkor ez a táblázat és az aláírási rész üresen marad!
2. Ha a vizsga az I. összetevő teljesítése közben megszakad, illetve nem folytatódik a II. összetevővel, akkor ez a táblázat és az aláírási rész kitöltendő!

Név: ..... osztály:.....

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2025. október 13.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2025. október 13. 8:00

II. MŰÉRTELMEZŐ SZÖVEGALKOTÁS

Időtartam: 150 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI HIVATAL

Fontos tudnivalók

Az írásbeli vizsga II. feladatlapja választási lehetőséget tartalmaz. Válasszon ki és oldjon meg **egy** feladatot!

Ha munka közben mégis elkezd egy másik feladatot is, az előzőt húzza át!

A kifejtésben vegye figyelembe a feladatban adott szempontokat!

Bátran fogalmazzon meg önálló véleményt, ahol azt kéri a feladat.

Írásait gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan!
A költői-írói helyesírás átvétele saját szövegében nem hiba, ha az idézet szó szerinti és idézőjellel jelölt. Amennyiben az idézet jelöletlen és/vagy tartalmi idézet, akkor ügyeljen arra, hogy *A magyar helyesírás szabályai*nak 12. kiadása alapján írja az adott szót!

Ékezethasználata pongyolának minősül, ha az egyezményes ékezetek helyett egyéni jeleket használ. Az egyéni írássajátosságok nem mentesítenek a hosszú és a rövid magánhangzók megkülönböztetésének kötelezettsége alól.

Jegyzeteket, vázlatot készíthet, de ügyeljen arra, hogy azok elváljanak a kész fogalmazástól! A szövegbe is jegyzetelhet.

Ha a megoldott feladatban javítani akar, akkor a javítani kívánt szót (szavakat) húzza át, a helyesnek vélt szót (szavakat) pedig írja le újra!

Fogalmazása **500–800** szó terjedelmű legyen!

A feladatlap megoldására 150 perc áll rendelkezésre.

Eredményes munkát kívánunk!

MŰÉRTELMEZŐ SZÖVEGALKOTÁS: EGY MŰ ÉRTELMEZÉSE

Értelmezze Arany János balladáját! Elemzésében mutassa be, hogy az elbeszélői szólam, továbbá a sajátos balladai műfaj és szerkezet, valamint a mű képvilága hogyan segíti a bűn-büntetés-bűnhődés alapmotívum kibontakozását! *Írásműve 500–800 szó terjedelmű legyen!*

Arany János: A hamis tanú[1]

Állj elő, vén Márkus! vedd le a süveget,
Hadd süsse a napfény galamb-ősz fejedet;
Tartsd fel három ujjad: esküdjél az égre,
Atya, Fiú, Szent-Lélek hármas Istenségre:
Hogy az a darab föld, a melyen most állasz,
Nem *tarcsai* birtok, – *ladányi* határ az.

Eléálla Márkus, térdben összeesve,
Görnyedező háttal, mintha sírt keresne;
Téli fának hinnéd, mit a zúz belombol,
Fázik, aki ránéz s a halálra gondol;
Kezei reszketnek: tán erő hijában?
Tán a lelki vádtól, vénség álarcában?

Esküszöl – „Esküszöm az élő Istenre,
Utolsó napomra és örök idvemre. – ”
Esküszöl – „Esküszöm, s ha hamisat szólok:
Se földben, se mennyben ne lehessek boldog;
Föld kidobja testem, ég kizárja lelkem:
Ama sebes örvény hánytorgasson engem. – ”

Lakoma Ladányban, - muzsika, mulatság;
„Ej, haj! dinom-dánom: mienk az igazság;
Nem azé a madár, aki elszalajtja,
S kinek a foga fáj, tartsa nyelvét rajta.
Lám a vén Márkusnak esze volt előre:
Talpa alá tette, úgy esküdt a földre.”[2]

[1] „A téma Szabó Károlynak Kőröstarcsa helyneveiről szóló, az *Új Magyar Múzeum* 1850-es évfolyamában megjelent cikkéből származik.” (Imre László: *Arany János balladái*. Tankönyvkiadó, Bp., 1988. 44.) A monda szerint két Békés vármegyei szomszéd község, Körösladány és Köröstarcsa között egy dűlő miatt per támadt. „A jogtalanul követelő fél megbízottja, hazai földet helyezvén sarujába, leteszi a felajánlott esküt s a vitás dűlő a hamis tanú községéé lesz. […] A bűnhődés, azaz a letett esküben magára mondott átok szerint a hamis tanú szörnyethal, megvakul, testét a föld kétszer kiveti gyomrából, teste, mint „víziember " örökre az örvényben hánykódik ... "(Implom József: *A köröstarcsai hamistanú-mondához*. It, 1962. 50. évf. 1. sz., 165.)

[2] Azaz: egy darab ladányi földet készített jó előre a talpa alá, s így az eskünél mentalis reservatával élt. – A. J. (Mentalis reservata: hallgatólagos fenntartás a lelkiismeret megnyugtatására, azaz az elméjében tudta, hogy csak a talpa alatt lévő föld ladányi, az esküje valójában hamis, de fenntartotta az esküt.)

Ott iszik az öreg a tanáccsal sorban:
De mintha keserűt érezne a borban.
Haza megy, komor lesz, szó kifogy belőle,
Sorvadoz, meg is hal, aznap esztendőre.
Négy harang siratja, két pap megdicséri,
Mint becses vendéget, sok nép kikiséri.

Elkiséri a nép a kicsiny ajtóig,
Mellyel a világi élet becsukódik,
Nyitva már az ajtó, készen a sír szája,
Úgy látszik, hogy épen a halottat várja;
Zeng a búcsuének, a kapa megcsillan,
Fekszik a koporsó, odalent, a sírban.

És a fekete föld, amint hull, amint hull,
Nyögve a koporsó megrendül, megindul;
Kivetődik a sír dobbanó partjára,
Ropogva szakad föl fedelének zára:
Megrázkodik a test és talpra ugorván
Szeme fehérével körülnéz mogorván.

S amint három ujját emeli az égre,
Úgy rémlik az, mintha kékes lánggal égne;
Majd a néptolongás közepébe törvén,
Odafelé tart, hol kútat ás az örvény,
Hol a forgó habok, leszállván a mélybe,
Fejöket befúrják a parázs fövénybe.

Az időtől fogva, mikor a hold felkel,
S a vizet behinti ezüst pikkelyekkel,
Gyakran látni Márkust – ég felé az ujja –
Mélységből kibukni s elmerülni ujra,
És, mikép izgága volt egész élete,
Így kötődik szóval: „Oldjak-e? kössek-e?”[3]

Ne feleljetek rá, körözsi halászok!
Kétélű a kérdés, bajt hozna reátok;
Kötni: összekötné hálótok egy bogba,
Oldni: széjjeloldná hosszan a habokba;
Halkan imádkozva evezzetek itt el;
S ne mondjatok esküt, ha nem igaz hittel. **(1852)**

Forrás: *Arany János költeményei.* Első kötet (2001). Budapest, Helikon Kiadó 240–241.

VAGY

[3] Utalás Jézus szavaira a *Bibliá*ban; engedélyezés és tiltás; megengedett és tiltott.

Név: ..... osztály:.....

TÉMAKIFEJTŐ DOLGOZAT/ESSZÉ ÍRÁSA

Mutassa be az út, az utazás toposzának különböző jelentéseit magyar ÉS/VAGY világirodalmi szerzők műveiben! Fejtse ki, hogy a választott alkotásokban megjelenített motívum, toposz milyen különböző jelentéseket hordoz, illetve milyen poétikai-nyelvi eszközökkel mutatja be mindezt a szerző! A témát három-öt, különböző szerzőtől származó alkotás értelmezésével szemléltesse!
Írásműve 500–800 szó terjedelmű legyen!

FIGYELEM

A feladatok közül csak egyet kell megoldania.
Kérjük, aláhúzással jelölje, melyik feladatot választotta!

EGY MŰ ÉRTELMEZÉSE

TÉMAKIFEJTŐ DOLGOZAT/ESSZÉ ÍRÁSA

Értékelési szempontok		**Elérhető pontszám**	**Elért pontszám**
Tartalmi minőség		30	
Nyelvi minőség	Szövegszerkezet	5	
	Nyelvi igényesség	5	

Helyesírás	Hibapontok száma a II. összetevőben	

Helyesírás	Hibapontok száma az I. és a II. összetevőben	
	Vizsgapontok	

			pontszám	
			maximális	elért
I. Szövegértési-nyelvi feladatsor és irodalmi feladatlap	Szövegértési-nyelvi feladatsor		**40**	
	Irodalmi feladatlap		**20**	
II. Műértelmező szövegalkotás: egy mű értelmezése vagy témakifejtő dolgozat/esszé írása	Tartalmi minőség		**30**	
	Nyelvi minőség	Szövegszerkezet	5	
		Nyelvi igényesség	5	
		Összesen	**10**	
Helyesírás			**–8**	
Íráskép			**–2**	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma			**100**	

dátum javító tanár

---

		pontszáma **egész számra** kerekítve	
		elért	programba beírt
I. Szövegértési-nyelvi feladatsor és irodalmi feladatlap	Szövegértési-nyelvi feladatsor		
	Irodalmi feladatlap		
II. Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség		
	Nyelvi minőség		
Helyesírás			
Íráskép			

dátum dátum

javító tanár jegyző